

Quan el riu Xúquer, camí del territori valencià, arriba a la presa del Molinar, al municipi de Villa de Ves (Albacete), la seua aigua abandona el llit ancestral per prendre una trajectòria artificial, oberta a l'interior de la roca per la mà humana fa més de mig segle. La infraestructura hidràulica, la qual ja ha perdut la seua funció de generació elèctrica, talla el decurs hídric per dirigir-lo cap a un tub subterrani, d'un quinze quilòmetres, fins a la bassa de Basta, ja al terme valencià de Cofrents, on els recursos es turbinen cap al riu Cabriel, aquesta vegada, per obtenir energia.

Fa vora d'una dècada el tram del Xúquer, aigües avall del Molinar, es va quedar completament sec, una situació que va provocar l'empobriment i pèrdua de l'ecosistema fluvial. Va ser quan l'empresa Iberdrola, propietària de les instal·lacions, va decidir acabar amb l'habitual pràctica d'amollar un cabalós volum una vegada a la setmana per ne-

punt de vista ambiental del riu Xúquer, en el seu tram posterior a la presa del Molinar", segons el portaveu de la vall d' Ayora, Carles Feuerriegel.

Un bon estat ecològic dels rius.

Els ecologistes reconeixen que el Pla Hidrològic de la conca del Xúquer "no contempla cap tipus de cabal ecològic per a la zona esmentada", malgrat això, el PHN manté que no podrà acceptar-se cap ús productiu dels rius "quan assequen el seu llit perquè les necessitats mediambientals són restriccions prèvies al conjunt de les demandes". A més, l'objectiu general de la llei és "assolir un bon estat ecològic del domini públic hidràulic", recorden.

Feuerriegel insisteix en "la prioritat de posar fi a la mort del Xúquer després del Molinar" i explica que la directiva Marc de l'Aigua "incideix especialment en la vàlua dels recursos hídrics com a patrimoni, per damunt de qualsevol utilitat productiva".

Reviscola el cabal del Xúquer

Ecologistes en Acció ha aconseguit tornar el cabal ecològic a quatre quilòmetres del riu Xúquer, sec des de fa una dècada. El col·lectiu valencià ha arrancat a Iberdrola el seu compromís d'amollar prou aigua de la presa del Molinar per recuperar l'ecosistema fluvial.

tejar el llit i mantenir l'aigua dels basals. Aquesta actuació, tot i que perjudiqués l'entorn amb l'efecte d'arrossegament dels sediments i la vegetació, garantia almenys l'aportació hídrica.

Cap a la primavera passada, quan la discussió sobre l'aleshores esborrany del Pla Hidrològic (PHN) -avui lleiera candent, juntament amb els transvasaments i el manteniment dels cabals mínims als rius, l'organització Ecologistes en Acció del País Valencià va denunciar la situació "inacceptable des del

Al llarg d'aquests últims deu anys, l'aigua que deixava córrer la presa de Villa de Ves representava uns 40 l/s (litres per segon), una quantitat insignificant, la qual acabava filtrant-se al caixer del riu. De fet, el flux desapareixia sota terra als 203 metres de distància del peu de la infraestructura.

Els ecologistes valencians, amb la col·laboració dels companys de Castella la Manxa, després de fer la denúncia pública del pobre estat d'aquests quatre quilòmetres del Xúquer, van sol·licitar a

XÚQUER

La serra del Bocaró i la vall d'Ayora –en les imatges de les dues planes–. Un paratge que ha estat proposat com a lloc d'interès comunitari per integrar-se en la xarxa Natura 2000, de la Unió Europea.

Iberdrola l'alliberament de 200 l/s constants durant un període inicial de trenta dies. "Amb aquesta quantitat volíem analitzar si el cabal era suficient per crear una làmina d'aigua continuada ja que, en cas contrari, s'haurien d'amollar 50 l/s addicionals durant cadascun dels mesos següents, fins a aconseguir l'objectiu desitjat", exposen els integrants de l'entitat conservacionista.

L'empresa elèctrica accedí a les demandes d'Ecologistes en Acció, que estan "molt satisfets del seu compromís de fer tot el possible per recuperar el cabal mínim del riu, alhora que sorpresos, perquè la seua decisió implicava un bon cost econòmic, representat per la reducció de recursos hídrics disponibles per produir energia", comenten.

Una valoració econòmica exacta.

Els ecologistes van fer el càlcul de la pèrdua de beneficis, el qual va resultar completament correcte als ulls dels enginyers d'Iberdrola. La central hidroelèctrica de Basta, a Cofrents, ha produït una mitjana de 250 milions de quilowatts en la dècada de 1986-1996; com que les instal·lacions tenen un equivalent energètic de 0,3295 kWh/m³, "la xifra anterior suposa un volum anual de turbinat d'uns 758 hm³ (hectòmetres cúbics) cada any, encara que aquesta haurà estat menor als darrers dos anys", segons Carles Feuerriegel.

Si es considera que en l'actualitat ixen per les escaletes de la presa uns 40 l/s i es demanen, per començar, 200 l, la quantitat d'aigua que deixaria de ser turbinada cada any puja fins als 5,04 hm³, és a dir, 1,660 milions kWh. D'aquesta manera, si s'aplica un preu de set pessetes el kWh a l'energia que es deixa de generar –tarifa que proposa el mateix PHN en una valoració que estima conservadora– es conclou que l'electricitat no produïda a l'any suposarà una reducció d'ingressos de 11,62 milions de pessetes. Mentre que cada 50 l/s addicionals, equivaldran a una disminució de 3,636 milions de pessetes.

El president de l'Associació de lluita contra els incendis d'Ayora y La Valle, Bonfilio Martínez, afegeix, per la seua banda, que el volum de 160 l/s que deixa córrer Iberdrola des del maig repre-

senta el 0,72% del total d'aigua turbinaada en entre 1986 i 1996 –al voltant d'un 1% actualment–. Aquesta quantitat "no suporta cap comparació amb el cost de tornar una mínima qualitat fisicoquímica a trams de rius contaminats per abocaments ni la despesa que implica la construcció de depuradores, les quals tampoc tornen completament les característiques ecològiques naturals als ecosistemes".

Per a Ecologistes en Acció, aquesta decisió d'Iberdrola "no només és una aportació valuosa i concreta de millora de l'estat ambiental del nostre patrimoni hidrològic, sinó que estableix un precedent de diàleg fructífer, el qual es pot traslladar a altres conques hidrogràfiques i altres situacions similars", afirma el representant de la federació valenciana, Carles Arribas.

El cabal ecològic al Xúquer a partir del Molinar ha fet possible l'inici de la recuperació del ric ecosistema fluvial, com també la millora de l'entorn del canyó que obri el pas del riu i el bosc que l'envolta.

Fauna i flora. Entre les espècies més importants que hi podran reaparèixer destaquen dues: un mamífer, la llúdria, i una au, la merla aquàtica.

Altres mamífers també s'incorporaran a la vida del riu, com és el cas d'alguns carnívors: el gat montès, la geneta, la mostela, la fagina o el teixó. Quant a ocells lligats a aquest entorn fluvial, tornaran el blauet i la cuereta blanca, com també pardals de canyís: bosquetes, mosqueters o cueretes.

Amb el manteniment dels nivells d'aigua al barranc del Xúquer, les espècies de peixos reviscolaran. Els més interessants són: la truita, el gobi, les madrilles i les madrilletes roges. D'altra banda, s'hi troben la tortuga de rierol, la serp de ferradura. La flora és típica i variada: canyissos, com ara boga de fulla ampla, castanyoles, joncs, morritort d'aigua, mentes i moltes altres, la barreja de les quals genera un perfum intens que defineix, en combinació amb els seus suggerents sorolls, aquest tram del Xúquer guanyat per a la natura.

Maria Josep Picó